Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje
DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 62 | Vilnius 1938 m. lapkričio 12 d. (šeštadienis) | Pirmi metai

SUĖJO 20 METŲ

Šiomis dienomis suėjo lygiai 20 metų, kai pasaulyje pasklido džiaugsminga žinia—*baigtas karas.*

Tai įvyko 1918 metais lapkričio 11 dieną prieš piet, kada Prancūzijos-Vokietijos fronte buvo nutraukti mūšiai.

Jaunimas tų laikų neatmena, jam Didysis karas ir baisūs jo vaisiai yra tik istorija, įdomi legenda. Tačiau dar daug yra žmonių, kurie ne tik atmena 1914 — 1918 metų karą, bet yra nemaža jo tiesioginių dalyvių, kurie ištisus metus žiūrėjo mirčiai į akis. Tiems ypač buvo didelis džiaugsmas, kai pasigirdo paliaubų trimitai, kai išėję iš apkasų nebijojo kulkos, kai susitikę dar prieš valandą buvusį priešininką, nevėrė jam durtuvo į krūtinę, bet tiesė, kaip žmogus žmogui, ranką. Savaime aišku, kad tos istorinės valandos nieks neaprašys, nieks jos neatvaizduos; ją atjautė tik taikos ištroškusios tautos, ją pergyveno milijonai karo nukamuotų kareivių.

Negalėjo džiaugtis karo pabaiga tik tie, kurie jos nesulaukė, kurie krito mūšiolaukė ar mirė nuo žaizdų. O tokių buvo ne tūkstančiai, bet milijonai*).

Ar milijonų žmonių padėta karo lauke gyvybė palengvino likusiems gyvenimą — įvairiai atsakoma. Tačiau gyvieji kasmet su didele pagarba mini kare žuvusius. Paminėjo juos ir šiemet, kada suėjo lygiai 20 metų nuo Didžiojo karo pabaigos.

Tą dieną visų, Didžiajame kare dalyvavusių, valstybių sostinėse įvyksta žuvusių jų pagerbimo iškilmės. Jos ruošiamos prie nežinomųjų kareivių kapų. Žuvusiųjų pagerbti atvyksta ne tik minios žmonių, valdžios ir kariuomenės atstovai, bet iškilmėse dalyvauja prezidentai ir karaliai.

Pastatę klausimą, ar žuvusieji karo metu palengvino likusiųjų gyvenimą — niekuomet negausime vieno atsakymo. Žinome tik, kad milijonų pralietas kraujas davė eilei tautų laisvę, davė progos suorganizuoti savas valstybes, be kurių neįmanoma jokia laisvė.

Naujų pokarinių valstybių eilėje yra ir Lenkija, kuri kaip tik šio mėn. 11 dieną minėjo savo nepriklausomybės sukaktuves. Lenkai jau 1914 metais, pirmaisiais Didžiojo karo mėnesiais, ėmėsi organizuoti karišką ginkluotą jėgą. Tai buvo nuopelnas vėlesnio Lenkijos maršalo J. Pilsudskio, kuris gerai suprato, kad tautai nieks nepadovanos laisvės, kad ją galima tik *su ginklu rankoje* iškovoti. Tuo tikslu jis ir ėmėsi organizuoti šaulius, kurie 1914 metais pradėjo kovą su rusais.

Nelygi buvo toji kova, nes labai sunku buvo kovoti su neblogai ginkluota ir organizuota rusų armija. Tačiau patsai faktas, kad lenkai su ginklu rankose išėjo į kovą, buvo didelis tautai paskatinimas. Pradėtos kovos, tuo ar kitu būdu vedamos, negalėjo sustabdyti ir vėlesniosios vokiečių represijos, kurios palietė ir vyriausiąjį lenkų militarinės jėgos organizatorių J. Pilsudskį. Ir jis buvo suareštuotas ir išvežtas į Magdeburgo pilį. Iš čia sugrįžo Varšuvon tik 1918 metais lapkričio 11 dieną, kada karas buvo jau pabaigtas ir kada Lenkija jau stovėjo prie nepriklausomybės slenksčio. Reikėjo tik tvarkyti, organizuoti ir stiprinti karo pajėgas. Kadangi nuo J. Pilsudskio sugrįžimo dienos Lenkijos gyvenime prasidėjo naujas laikotarpis, daug laimingesnis, negu iki tol buvo, tai ilgainiui lapkričio 11 dieną ir buvo nutarta minėti, kaipo valstybinė Lenkijos šventė.

Šiemet lapkričio 11 dieną Lenkijoje buvo ypač iškilmingai paminėta, nes tą dieną suėjo 20 metų, kai iš Magdeburgo sugrįžo J. Pilsudskis, kuriam tą dieną buvo atiduota visa naujai atstatomos Lenkijos valdžia.

*) Paskelbtos žinios rodo, kad Didžiojo karo metu visame pasaulyje buvo sumobilizuota apie 70 milijonų žmonių. Iš jų žuvo 10 milijonų ir 20 milijonų buvo sužeistųjų, iš kurių apie 10 milijonų liko visam amžiui invalidais, kuriuos turi išlaikyti valstybės.

Lenkijos Prezidentas PROF. I. MOSCICKIS

Šio mėn. 10 dieną, nepriklausomybės sukaktuvių išvakarėse, P. Prezidentas pasakė per radiją kalbą ir tą pačią dieną išvyko į Užolzės Sileziją.

Lenkijos senato rinkimai

Šio mėn. 13 dieną (sekmadienį) visoje Lenkijoje bus renkamas senatas. Senato narius rinks vaivadijų kolegijos. Vienose vaivadijose senatorių bus išrinkta daugiau, kitose mažiau. Vilniaus vaivadijoje renkami trys senatoriai.

Iš viso yra renkama 64 senatoriai, kitus 32 skiria Valstybės Prezidentas.

Senato rinkimais gyventojai mažiau domisi, negu seimo rinkimais, nes senato rinkimuose ne visi gali dalyvauti.

Naujo Lenkijos seimo sudėtis

Lenkų spauda plačiai rašo apie naują Lenkijos siimą, paduodama įvairių statistinių žinių apie jo sudėtį.

Tarp kitko paduodama seimo sudėtis tautiniu atžvilgiu. Iš 208 atstovų, kitų tautų yra: ukrainų — 20. žydų — 5 ir rusų — 1. Visi kiti atstovai — 182 yra lenkų tautybės.

Prieš tai buvusiame seime buvo 7 moterys, dabar į seimą pateko tik viena, kuri buvo išrinkta Varšuvoje.

Hitlerio kalba Miunchene

Svarbiausias klausimas — kolonijos

Kaip ir kasmet, šio mėn. 8 d. vakarą Miuncheno istorinėje salėje susirinko seniausi nacionalsocialistų judėjimo kovotojai—1923 metų lapkričio 9 dienos pučo paminėti. Jau yra susidarusi tradicija, kad lapkričio 8 d. vakare Hitleris aplink save surenka savo pirmuosius šalininkus. Tą vakarą į salę ovacijų lydimą Hitlerį pasveikino vienas iš seniausių partijos narių keldamas jo, kaipo didžiausios Vokietijos kūrėjo ir reicho išgelbėtojo, nuopelnus.

Po to Hitleris pasakė kalbą. Jis visų pirma nupasakojo įvykius, kurie privedė prie 1918 metų katastrofos, ir nurodė, kad jau prieš 15 metų buvo siekta padėtį pakeisti. Ta proga Hitleris pareiškė, kad 1918 metų žlugimas nebūtų įvykęs, jei vokiečių tauta nebūtų buvusi suskaldyta karo. Ir vėliau žlugimas nebūtų įvykęs, jei Hitleris būtų turėjęs tą vietą, kurią jis turi šiandien. Užsieniai, pareiškė Hitleris toliau, gerai žino, kodėl lieja ašaras dėl vokiečių demokratiško idealo, ir vėl užsipuolė Anglijos opzicijos vadus. Jis pareiškė, kad ir jis kitą kartą buvo valstybės priešas. Bet tada anglų opozicijos vadai nepakėlė savo balso jo naudai, nes tada tarė, kad viskas vyksta gerai. Valstybės priešai, kurie dabar yra kalėjime, buvo tada ir dar dabar yra užsienių sąjungininkai.

Kalbėdamas toliau Hitleris pareiškė, kad Vokietija yra labai dėkinga, kad vadovaują valstybės vyrai Prancūzijoje ir Anglijoje nori gyventi geruoju su vokiečių tauta. Dabar lieka tik susitarti dėl kolonijų, kurios buvo atimtos iš Vokietijos teisei priešingais pretekstais.

Geriausia santykiams gerinimo priemonė — pinigai

Anglų paskola Italijai

Kaip žinia, paskutiniu metu Prancūzija su Anglija nutarė pripažinti Abisiniją Italijai. Tuo tikslu naujieji abiejų didžvalstybių ambasadoriai Ryme, įteikdami karaliui savo paskyrimo raštus, pažymėjo, kad yra paskirti prie Italijos karaliaus ir Abisinijos imperatoriaus. Šios formulės pavartojimas reiškia Abisinijos pripažinimą Italijai.

Iš kitos betgi pusės žinome, kad Abisinijos užkariavimas italus visiškai nuvarė nuo kojų ekonominiu atžvilgiu (Tarp kitko italai buvo priversti atiduoti jungtuvių auksinius žiedus) ir dabar jie negali Abisinijoje organizuoti jokių didesnių eksploatacijos įmonių. Tokioms įmonėms organizuoti reikalingi dideli kapitalai.

Dabar ir pranešama, kad anglų bankininkai jau pradėjo derybas dėl didelės paskolos Italijai. Artimiausiu metu atvyks į Londoną Italijos užsienių reikalų ministeris Čiano ir finansininkų delegacija.

Lietuvių-lenkų diplomatiniai pasitarimai

Kauno dienraštis „Laikas" rašo, kad po pašto, geležinkelių ir kitų sutarčių sudarymo Lietuvos ir Lenkijos santykiai esą sustoję negyvame taške. Prekybos derybos nutrūkusios, spaudoj, kaip vienoje taip antroje pusėje buvę rodoma nemaža kartumo kaimynų adresu. Pasak laikraščio, susidariusi tokia padėtis, kad normalūs diplomatiniai santykiai tarp Lietuvos ir Lenkijos užmegsti, bet „kiniečių siena" tarp abejų valstybių pasidariusi dar sunkiau įveikiama, nei ligi kovo mėn. 19 dienos. Ir čia laikraštis priduria faktų, kad kai kuriais atvejais šiandien sunkiau nuvažiuoti iš Lietuvos į Lenkiją, nei prieš metus.

Toliau laikraštis „Laikas" pažymi, kad paskutinieji Europos įvykiai abi puses įtikinę, jog tokia padėtis esanti nenormali ir nepageidautina abiem pusėm. Varšuvoje buvę padaryti patikinimai Lietuvos atstovams, kad Lenkija neturinti jokių agresingų sumanymų prieš Lietuvą ir kad ji su Lietuva santykius norinti pagerinti. Tie diplomatų kabinetuose padaryti pareiškimai buvę patvirtinti ir paskelbti viešumoje Lenkijos užsienių reikalų ministerio pulk. Beko duotame spaudai pasikalbėjime. Pasak laikraščio, sugrįžęs iš Kauno į Varšuvą pulk. Škirpa taip pat painformavęs pulk. Beką apie Lietuvos nusistatymą gerinti santykius su savo pietų kaimynu ir apie Lietuvos diplomatų konferencijos šiuo reikalu padarytus nutarimus.

Pagaliau laikas paliečia ir Vilniaus krašto lietuvių reikalus. Jis rašo šitaip: „Varšuvoje buvo padaryti, kad ir nevieši, patikinimai, jog *santykiams normalizuojantis radikaliai bus pakeistas geron pusėn Vilniaus krašto lietuviams taikomas režimas*".

Visa tai nupasakojęs, „Laikas" pažymi, kad dabar tarp abiejų pusių esą vedami gyvi diplomatiniai pasikalbėjimai dėl abejųjų klausimų, kurie palaipsniui turį konkrečioj formoj prisidėti prie santykių gerinimo.

Tačiau laikraštis nuo savęs prideda tokią pastabą:

„Jei duoti patikinimai tikrai yra nuoširdūs ir po daugelio metų mus pradėsiančios siekti ir kiek giedresnės žinios iš Vilniaus krašto, tai geriems kaimyniniams santykiams tarp Lietuvos ir Lenkijos tikrai jokių kliūčių nebūsią".

Amerikos parlamento rinkimai

Šiomis dienomis Jungtinėse Amerikos Valstybėse buvo renkamas naujas kongresas arba parlamentas.

Amerikoje, kaip žinia, lenktiniuoja tik dvi partijos. Yra tai demokratai ir respublikonai. Kartais pavyksta laimėti demokratams, tada į prezidentus jie praveda savo partijos žmogų, o kartais laimi respublikonai, kurie į prezidentus praveda respublikoną.

Dabartinis Jungtinių Šiaurės Amerikos Valstybių prezidentas Ruzveltas priklauso prie demokratų partijos, kurie abejuose parlamento rūmuose turi daugumą atstovų.

Tik ką pasibaigusius rinkimus laimėjo taip pat demokratų partija, tačiau parlamente demokratai turės nežymią daugumą, nes daugelyje vietų laimėjo respublikonų partija, kuri už demokratus bus nežymiai mažesnė.

Kaip paprastai, Amerikoje jokia impreza neapseina be lavonų. Taip buvo ir šių rinkimų metu, kada keliose vietose partijų priešininkai nuomonių skirtumus mėgino išlyginti revolveriais. Per parlamento rinkimus buvo užmušta keliolika žmonių.

Anglai atsisakė dalinti Palestiną

Savo metu buvo daug kalbų dėl anglų sumanymo padalinti Palestiną. Jie norėjo dalį atiduoti žydams, vieną dalį, arabams kitą ir šį tą pasilikti sau.

Prieš tokį anglų projektą pasisakė griežtai žydai ir arabai. Pirmieji reikalavo vykdyti Balfuro deklaraciją (1917 metais Anglijos ministeris Balfuras paskelbė deklaraciją, kad žydai į Palestiną laisvai gali sužinoti), o arabai griežtai pareikalavo sustabdyti žydų emigraciją.

Kadangi anglai daug mažа laikėsi Balfuro deklaracijos, tai arabai ėmėsi ginklo ir netrukus visoje Palestinoje prasidėjo tikras arabų sukilimas.

Sukilimas nepasibaigė ir iki šiol, nors anglai ėmėsi griežtų priemonių jam numalšinti. Tiesa, anglų kariuomenė didesniuose miestuose grąžino ramumą, bet provincijoje ir toliau siaučia sukilėlių būriai.

Ryšium su tuo anglai atsisakė nuo pirmykščio sumanymo dalinti Palestiną. Vietoj to, nutarė sušaukti Londone bendrą anglų, žydų ir arabų konferenciją, kurioje būtų susitarta dėl tolimesnio Palestinos likimo.

Karpatų Rusinijos su Praha susisiekimas palaikomas tik lėktuvais

Priskyrus Karpatų Rusinijos dalį Vengrijai, kaip rašo čekų spauda, su ta dalimi atiteko Vengrijai svarbiausioji geležinkelio linija ir plentai, kuriais buvo tiesioginis susisiekimas toliau su Čekoslovakija. Dabar nei geležinkeliu, nei plentais tiesioginio susisiekimo neliko. Beliko tik vienintelis Karpatų Rusinijos keleivinio susisiekimo Užhorodo aerodromas. Pats Užhorodo miestas, kaip žinoma, taip pat yra priskirtas Vengrijai, tačiau aerodromas pasiliko Karpatų Rusinijos pusėje tik dėl to, kad jis yra apie 3 kilometrus nuo Užhorodo miesto. Nesant kitokio tiesioginio, susisiekimas lėktuvais tarp Prahos ir Užhorodo šiomis dienomis padidėjo mažiausia 100%. Kasdien skrenda po 52 keleivius ir dar po 20 kasdien pasilieka negavę vietų skristi, nors šiomis dienomis skraido dar vienas papildomas lėktuvas.

Rinkimai į savivaldybes jau prasideda

Apie savivaldybes ir jų reikšmę „Aide“ esame rašę daug kartų ir minėję, kad savivaldybės mūsų gyvenime yra labai svarbios ir reikšmingos, todėl turime pasistengti, kad valsčiaus ir apskrities savivaldybėse būtų atitinkamas skaičius mūsų atstovų. Kadangi pradedamieji rinkimų darbai neoficialiai Vilniaus vaivadijos ribose jau prasidėjo, todėl antroje šio mėnesio pusėje kai kuriuose valsčiuose bus paskelbti viešieji rinkimai į seniūnijų tarybas. Vadinasi, laiko liko visai nedaug. Dėl to ir norime atkreipti skaitytojų dėmesį į kai kuriuos rinkimų veiksmus, kurie visiems žinotini, norint tinkamai išpildyti rinkikams ir renkamiems statomus reikalavimus. Būtent, trumpai suminėsime, kokia tvarka vyksta rinkimų paruošiamieji darbai ir patys rinkimai. Tos tvarkos ir tų terminų reikia griežtai prisilaikyti. Priešingu atveju renkamieji gali būti neišrinkti, o rinkikai gali nustoti rinkimo teisės.

Pradėdami kalbėti apie rinkimų tvarką, pirmiausia turime priminti, kad mūsų savivaldybės dalinamos tokiu būdu: *seniūnija* (gromada), kurią sudaro vienas ar 2-3 mažesni kaimai, *valsčius* (gmina), kurį sudaro keliolika seniūnijų, *apskritis* (powiat), kurią sudaro keliolika valsčių ir galutinai vaivadija. Per būsimus savivaldybių rinkimus bus renkami atstovai į seniūnijas, valsčiaus ir apskrities tarybas. Bet pirmiausia bus renkami seniūnijų tarybininkai (radni gromady). Kai jau šie bus išrinkti, tada jie patys išrinks valsčių tarybos narius (radni gminy), o dar vėliau valsčių tarybos nariai iš savo tarpo išrinks atstovus į apskrities seimelį.

Matome, kad visi žmonės, kurie turi teisę dalyvauti rinkimuose ir rinkti, išrinks tiktai seniūnijų tarybininkus. Vėliau rinkikai jau bus nereikalingi, nes išrinktieji patys išsirinks atstovus ir į valsčių ir į apskritį. Vadinasi, *svarbiausia ir reikšmingiausia rinkimų dalis yra seniūnijų tarybininkų rinkimai*. Šie rinkimai pirmiausia ir įvyks. Todėl tiktai apie juos čia ir kalbėsime.

Pirmiausia svarbu žinoti, kas paskelbia rinkimus. Taigi *seniūnijų tarybų rinkimus skelbia apskrities storasta*, pranešdamas apie tai valsčiaus vaitui, kartu paskirdamas rinkimų komisijų pirmininką. Šis nurodymas, kada vaitas turi pradėti rinkimų darbą ir vadinasi rinkimų paskelbimas ir kartu prasideda įstatyme numatyta tvarka visi darbai, kurie turi būti padaryti per tiek laiko, kaip įstatymas reikalauja. Jeigu bent valanda būtų suvėluota, tai rinkimų komisija turi teisę to veiksmo nepripažinti ir neprileisti prie rinkimų.

I. Septynioms dienoms praėjus, skaitant nuo neviešojo rinkimų paskelbimo, seniūnijos turi būti padalintos į rinkimų apygardas ir turi būti sudarytos rinkimų komisijos. Šiuos darbus atlieka storasta ir valsčiaus valdybos. Storasta skirsto seniūnijas į apygardas, o valsčiaus valdybos sudaro iš būsimųjų rinkėjų rinkimų komisijas.

II. Be to, kartu valsčiuje ruošiamas rinkikų sąrašas; valsčiaus valdininkai surašo visus tuos seniūnijų gyventojus, kurie galės rinkti (balsuoti) ir būti renkami. Šį sąrašą turi sudaryti per 14 dienų, skaitant nuo minėtos neviešojo šios rinkimų paskelbimo dienos.

III. Ant rytojaus arba ir tą pačią dieną rinkikų sarašai įteikiami seniūnijų rinkimų komisijos pirmininkui Tada kiekvienoje seniūnijoje yra jau žinoma, kurie seniūnijos gyventojai galės rinkti (balsuoti) ir kurie negalės

IV. *Keturioliktą, o vėliausiai šešioliktą dieną, skaitant nuo neviešojo rinkimų paskelbimo dienos, valsčiaus vaitas skelbia rinkimus viešai.* Taigi, jeigu kuris nors vaitas gaus storastos pranešimą, kad jis pradėtų rinkimų darbus lapkričio 7 dieną, tai viešai rinkimai bus paskelbti tiktai gruodžio 22 dieną. Po viešojo paskelbimo prasideda be galo svarbūs darbai kaip rinkikams, taip ir renkamiems. Juos turi visi labai įsidėmėti ir tiksliai, sąžiningai atlikti. Nuo to priklausys rinkimų pasisekimas.

V. Rinkimus paskelbus, ant rytojaus skelbiamas ir rinkikų sąrašas. Seniūnijoje iškabinami rinkikų (balsuotojų) sąrašai. Per tris dienas, sąrašą paskelbus, galima kreiptis į rinkimų komisija visiems tiems, kurie į balsuotojų sąrašą neįtraukti, bet kurie turi teisę rinkti ir būti renkami (Rinkti ir būti renkamas gali kiekvienas Lenkijos pilietis, kuriam prieš rinkimų paskelbimą suėjo 27 metai ir, jeigu neturi nejudomo turto, gyvena tame valsčiuje 1 metus) Visi į rinkikų sąrašą neįtraukti per 3 dienas pristato rinkimų komisijai atitinkamus įrodymus, kad rinkti turi teisę. Tada komisija per tris dienas įtraukia į rinkikų sąrašą.

VI. Jeigu komisija nesutinka ko nors įtraukti į rinkikų sąrašą, tai ant rytojaus praėjus trims minėtoms dienoms, praneša tiems asmenims, kad į sąrašą neįtraukti.

VII. Gavę tą pranešimą, neįtraukti asmens tą pačią dieną, o vėliausiai rytojaus dieną turi tai komisijai dar kartą pristatyti visus trūkstamus įrodymus, kad turi teisę būti renkamas ir rinkti. Po to darbų eiga vyksta taip:

Devynioliktą dieną, skaitant nuo neviešojo rinkimų skelbimo dienos, uždaromas galutinai rinkikų sąrašas ir iki 20 tos dienos turi būti galutinis rinkikų sąrašas. Be to, 18-20 dieną (per 3 dienas) turi būti išstatytos kandidatūros į seniūnijų tarybas. Iki 21 dienos (vis skaitant nuo neviešojo rinkimų paskelbimo dienos) turi būti atlikti visi formalumai su kandidatais, vadinasi, turi būti pašalinti visi trūkumai, jeigu rinkimų komisijos kuriam nors kandidatui užmestų ir nenorėtų jo įtraukti į renkamų sąrašą. 28 dieną viešai skelbiami kandidatų į tarybininkus sąrašai ir balsavimo diena. Ketvirtą dieną po šio skelbimo įvyksta balsavimas.

Čia suminėtų darbų kalendorius (tvarkraštis), paskelbus viešai rinkimus, skelbiamas kiekvienoje seniūnijoje. Jo reikia griežtai prisilaikyti.

J.

VISUOMENĖS ŽINIAI

Netrukus, gruodžio mėnesyje, bus savivaldybių rinkimai. Bus renkami seniūnijų bei valsčių tarybos ir vaitai.

Valsčių savivaldybės turi ūkininkams nemažos reikšmės. Jos tvarko vietos viešąjį gyvenimą. Keliai, švietimas, mokesčiai priklauso valsčių savivaldybių. Ūkininkams daug reikalų tenka turėti valsčiaus raštinėje. Kaip visa tai bus atliekama, žymiai pareis nuo žmonių, kurie sudarys valsčiaus tarybą.

Jei į tarybą pateks savi, šio krašto žmonės, jei jie bus šviesūs, dori bei sąžiningi, tai jie išmanys vietos reikalus, atjaus mūsų vargus, mokės susikalbėti mūsų kalba, taupys viešąjį skatiką ir rems tokius sumanymus, kurie bus naudingi gyventojų visumai.

Valstybės įstatymai duoda mums teisių patiems rūpintis vietos reikalais. Su teise eina ir pareigos. Lietuvių gyvenamose vietose mes lietuviai turime sudaryti savivaldybių organus. Taigi neapsileiskime, bet visu rimtumu rūpinkimės, kad mūsų savivaldybės stovėtų savo uždavinių aukštumoje.

Kad rinkimai pavyktų, reikia darbo ir budėjimo. Jei mes nesidomėsime, kiti praves rinkimus be mūsų, bet ar bus tuomet savivaldybėse, kas mūsų reikalais pasirūpintų? Tad domėkimės ir dirbkime! Kas turi teisę rinkti tarybininkus, jau iš anksto tegul apsvarsto, ką rinks; tegul pasitaria su kaimynais, kad būtų daroma iš vieno.

Rinkimuose esti skiriami terminai rinkikų sąrašams patikrinti (ar esi įrašytas į rinkikus?), kandidatų sąrašams įteikti; esti nurodoma rinkimų laikas ir vieta, reikia budėti ir rūpintis, kad visa būtų padaryta savo laiku. Nereikia gailėti laiko per rinkimus, nes vėliau jis keliariopai apsimokės, kai reikės turėti darbo savivaldybių organuose.

Rinkimai reikalingi organizavimo. Kas tuo užsiims? Vietos šviesuomenė. Ji turi pasiimti iniciatyvą, susipažinti su rinkimų tvarka, ištirti rinkimų terminus bei taisykles, painformuoti apie tai rinkikus ir visa padaryti, kad lietuvai į rinkimus eitų organizuoti, sąmoningi ir tvirtai nusistatę.

Tiek laimėsime ir turėsime, kiek pastangų ir darbo įdėsime. Dirbkime visi be pažiūrų skirtumo.

K. Stašys, A. Krutulys, Kun. K. Čibiras.

Ko trūksta mūsų veikimui

Čia norėčiau pakalbėti apie mūsų veikimo trūkumus, kurie bent daugelyje atvejų priklauso nuo mūsų pačių, imant domėn gyvenimo sąlygas, kokios dabar yra.

Nedidelis yra dalykas veikti laisvėje, užtat labai didelis dalykas yra mokėti veikti kiekvienomis, kad ir sunkiausiomis, sąlygomis. Tokiais atvejais negalima, žinoma, pasirinkti tokių veikimo priemonių, kokias nori, bet čia ir glūdi visas, taip sakant, veikimo menas. Juk istorija nežino, kad kas nors taip būtų suvaržęs kieno nors, ypač visuomenės veikimo sąlygas, kad jau nebebūtų jokių kitų veikimo priemonių, atseit, būdų siekti savo tikslo. Visuomenės nesuimsi ir nepatupdysi kalėjiman. Aiškus dalykas, kad naujų veikimo priemonių suradimas yra nelengvas dalykas, tačiau jei šviesuomenei nestinga drąsos ir sumanumo arba iniciatyvos, tai ji visuomet, netekusi vienų veikimo būdų, ras kitus, kad ir ne tokius sėkmingus. Sakoma, kad žmogus, kol gyvas, negali pražūti. Panašiai yra su visuomene, jeigu tik joje nėra apmirusi iniciatyva.

Kalbant apie mūsų veikimą dabartinėmis sąlygomis, galima pasiguosti ir gal pasidžiaugti, kad dar šiaip taip laikomės, bet vis dėlto galėtume ir plačiau pasirodyti. Paprastai dabar esame pratę teisintis susidariusiomis sąlygomis. Kur tik kas, vis sąlygos kaltos. Bet labai dažnai tomis sąlygomis drįstame teisinti ir savo apsileidimą arba nesugebėjimą parodyti sveikos, naujomis mintimis pagrįstos, iniciatyvos. Juk negalima pasakyti, kad jau visos veikimo priemonės būtų išsisėmusios taip, kad kokių naujų neįmanoma būtų visai sugalvoti. Čia niekas nenori pasakyti, kad negalvojama surasti kokių nors naujų veikimo priemonių, tačiau vertinant dalykų padėtį visai bešališkai, reikia vis dėlto pasakyti, kad mūsų visuomenėje platesnių užsimojimų nematyti. Galima sakyti, nematyti jokios platesnės ir aiškios veikimo programos, jokių platesnių politinių koncepcijų. Atrodo, kad gyvenama tik su šia

DRAS MARTYNAS YČAS.

18)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Nors siųstoji suma nebuvo Vilniuje gauta, tačiau jau oficialiu keliu sudarytas precedentas davė mums drąsos tiesiog iš Centro Komiteto lėšų siuntinėti gana žymias sumas per Stockholmą užimtajai Lietuvai.

Lapkričio mėn., daktarų patariamas, nuvykau į Jaltą gerklės pasigydyti. Veikiai tenai pasveikau. Bet šis mano Kryme atsilankymas pasibaigė visai naudingai. Radęs Jaltoje dr. A. Sketerį ir su juo pasitaręs, sumaniau tenai įsteigti mūsų tremtiniams džiovininkams sanatoriją. Buvo greitai nupirktas namas ir suorganizuota sanatorija. Jos pirmuoju direktorium buvo paskirtas dr. A. Sketeris, o jam mirus, dr. Jokūbas Mikelėnas. Šia įstaiga pasinaudojo keli šimtai lietuvių inteligentų. Dabar tas namas sovietų vyriausybės nusavintas.

Sąjungininkės valstybės, kovodamos su vokiečių sudaryta Europos vidurio valstybių koalicija, visomis išgalėmis stengėsi palaikyti savo tarpe kuo geriausius santykius. Turėdamos vieną bendrą didelį tikslą—nugalėti stiprų ir pavojingą priešą — ir rūpindamosi, kad į tą didelį darbą būtų įtrauktos visos pajėgos, jungėsi ne tik pačios valstybės ir jų vyriausybės, bet ir visi tų valstybių gyventojai. Todėl vienos valstybės įgaliotiniai važinėjo į kitą valstybę bendrai pasitarti, susitvarkyti, nusistatyti bendrą programą ir suderinti visus savo žygius.

Taip nuolatos buvo daromi pasitarimai, šaukiamos konferencijos karo, prekybos, finansų ir technikos reikalams svarstyti ir organizuojamos tarybos. Bet kadangi karas virto visų žmonių reikalu, tai greta kariškių, greta diplomatų, ėmė lankytis pas kits kitą sajungininkių valstybių visuomenės atstovai, parlamentų nariai. Nors V. Duma pirmiau vyriausybės buvo vos vos pakenčiama, karo gi metu, ypač karo reikalams einant blogyn, imta daugiau su ja skaitytis. Pats caras Nikalojus II atsilankė V. Dumoje, kuri sutiko jį su dideliu entuziazmu. Kariuomenė irgi dėjo daug vilties žmonių atstovybei, visuomenėje jos autoritetas aukštai pakilo.

Sąjungininkės valstybės, visa tai pastebėjusios, 1916 metų pradžioje pakvietė Rusijos parlamento delegaciją pas save. Tokie pakvietimai buvo gauti iš Anglijos, Prancūzijos ir Italijos. Mano buvo daug svarbos dėta ir stengtasi pakliūti į tos delegacijos narius. Lietuva buvo jau vokiečių užimta ir nuo Rusijos atplėšta. Aišku buvo, kad dalyvaudamas delegacijoje turėsiu gana progų iškelti atitinkamose vietose Lietuvos reikalą. V. Duma iš 480 savo narių turėjo rinkti į delegaciją 11 atstovų. Vienas jau tas faktas, kad bus išrinktas Lietuvos atstovas į tos delegacijos sąstatą, buvo gana reikšmingas. Mane padėjo išrinkti V. Dumos draugai, ypač P. N. Miliukovas.

Iki delegacijos išvažiavimo buvo likę dar šešios savaitės. Aš buvau giliai įsitikinęs, kad šis žygis Lietuvai buvo reikalingas. O jei taip, tai V. Duma turi mane deleguoti. Dėl to įsitikinimo ėmiau mokytis anglų kalbos, kad tenai galėčiau su kuo reikės susikalbėti.

Mano lietuviai draugai, su kuriais taip darniai dirbome Centro Komitete mūsų tautinį darbą, sužinoję, kad aš patekau į delegacijos sąstatą, labai nudžiugo. Ypač triumfavo St. Šilingas, J. Kubilius ir K. Šalkauskas. Ėmiau rengtis kelionei. Neilgai man reikėjo rengtis, neilgai nei tartis. Buvau vienas žmogus, be šeimos. Kad ir tektų, maniau, žūti nuo vokiečių minos, tai tiek ir to: nebus daug savųjų kas verktų...

Sugalvota sušaukti Stockholme pasitarimas Švedų-lietuvių komitete su tenykščiais lietuviais ir Amerikos katalikų organizacijų atstovais—kun. V. Bartuška ir d-ru J. Bielskiu ir tautinės sandoros atstovu R. Karuža. Pirmieji du jau buvo Europoje, o Karuža dar tik buvo belaukiamas atplaukiant. Be to, dar buvo sumanyta, lankantis Romoje, man išgauti popiežiaus Benedikto XV audienciją. Tam reikalui vyskupas Pr. Karevičius davė man specialų laišką prie kardinolo Gasparri, gražiai mane rekomenduodamas.

Stockholme jau buvo C. Komiteto įgaliotiniai J. Aukštuolis ir literatas Ig. Jurkūnas-Šeinius, iš Kopenhagos atvyko J. Savickis, be to, dar radau belaukiant inž. T. Naruševičių.

Po dviejų dienų atvyko ir kiti delegacijos dalyviai su A. D. Protopopovu pryšaky. Juos iškilmingai sutiko rusų pasiuntinys A. V. Nekliudovas, atstovybės nariai, rusų kolonija ir visas mūsų, lietuvių, būrelis in corpore.

Apžiūrėję miestą ir priėmę daug žurnalistų, nuvykome pas Nekliudovą. Čia jis mus plačiai painformavo, kaip laikosi švedai ir ko iš jų galima šiame kare laukti. Iš pat karo pradžios, nežiūrint didelio aktyvistų-dešiniųjų spaudimo, paties karaliaus Gustavo V ir Walenbergo, stovėjusio vyriausybės pryšakyje, buvo nusistatyta laikytis neutraliteto. (Per visą karą švedai to neutraliteto griežtai laikėsi ir neiškrypo nei vienon, nei kiton pusėn). Toliau jis suteikė mums daug žinių apie karo eigą, apie neutralių šalių nuomonę ir apie būsimas taikos perspektyvas. Mūsų delegacijos nariai klausinėjo Nekliudovo vis naujų paaiškinimų. Jis su dideliu autoritetu išsemiamai atsakinėjo ir savo žiniomis bei gilia erudicija, kaip prityrusis diplomatas, visus patenkino.

Ilgai mums neteko šioje gražioje švedų sostinėje viešėti. Tą pačią dieną išvykome į Norvegijos sostinę Kristianiją (dabar Oslo). Atvykę anksti rytą, jau radome rusų pasiuntinį Gulkevičių, jauną diplomatą, liberalą, demokratiškai nusistačiusį vyrą. Kaip ir Nekliudovas, jis taip pat orientavosi į V. Dumos pusę, todėl delegaciją nuoširdžiai priėmė, noriai teikė visokias žinias, nušvietė politinę Norvegijos padėtį, kuri, būdama neutrali, daugiausia simpatizavo entente valstybėms ir buvo didelėje Anglijos įtakoje. Tuo metu, kaip ir Švеduose, buvo čia daug vokiečių orientacijos šalininkų, ypač tarp dešiniųjų elementų, kuriuos vis dėlto atsvėrė liberalų radikalų ir socialistų—Brantingo ir Lindhageno vadovaujamas sparnas.

Pasiuntinys Gulkevičius mums papasakojo apie Norvegijos poziciją, kurią ji buvo užėmusi karo metu: ji buvo visiškoje anglų įtakoje, ir jos komercinis laivynas tarnavo aliantų reikalams.

Kaip žinoma, Norvegija išbuvo šimtą metų personalėje unijoje su Švedija. 1905 m. ji nutraukė ryšius su Švedija ir pasiskelbė vėl nepriklausoma valstybe. Švedai persiskyrė su Norvegija be jokio ginkluoto konflikto. Visa tauta visuotiniu balsavimu nusprendė pakviesti į sostą Danijos princą Hakono VII vardu. Bet karalius tiktai karaliauja, o ne valdo kraštą. Jis turi teisę paduoti savo balsą parlamente ir kabineto posėdyje, bet tiktai paskutinis ir balsuoti tik su dauguma. Mat, karalius niekados negalįs skirtis su savo tautos dauguma.

(B. d.).

dieną. Dieną prastūmėm, tai Dievo valia. Veikimo programos ir planingumo stoką negalima anaiptol teisinti tuo, kad neturime savo vadovaujamųjų įstaigų. Juk iš tikrųjų ne įstaigos viską atlieka, bet žmonės. O žmonės gali veikti ir rodyti savo kūrybinę galią politikoje šalia įstaigų ir visai be įstaigų. Kad šie žodžiai nebūtų klaidingai suprasti, reikia pasakyti, kad čia nieks neneigia įstaigų ar apskritai organizacijų reikalingumo mūsų visuomenėje. Čia tik norima pabrėžti, kad viso ko pagrindą sudaro ne įstaigos, bet žmogus, kuris, jeigu tik jam nestinga nuovokos ir platesnės iniciatyvos, gali veikti ir sunkiausiomis sąlygomis. Tuo tarpu kai kada užsiimama per daug smulkiais reikalais, o nekreipiama dėmesio į didesnius, reikšmingesnius dalykus. Jaučiamas kažkoks atsitiktinumas, kaž ko laukiama, tartum viskas turėtų savaime pasidaryti.

Spaudoje nuolat konstatuojama, kad mūsų kaimas yra gerokai sujudęs, gal būt, paveiktas ir paskutiniųjų tarptautinių įvykių. Šio kaimo sujudimo negalima nemačiomis praleisti. Atvirkščiai, reikia dabar kaimui kaip tik padėti. Bet visų pirma turi būti sudaryta aiški visokiariopo veikimo programa, kurią tokiu ar kitokiu būdu galima būtų kaimui pateikti, kuris kaip tik to nori.

Sudarant plačią veikimo programą reikėtų, gal būt, labai daug dalykų iš naujo pergalvoti ir nustatyti naujus politinius planus, nes to jau pradeda reikalauti ir kintančios tarptautinio gyvenimo sąlygos.

N. N.

Anglai apie Baltijos valstybes

Praėjusią vasarą Baltijos valstybes be kita ko aplankė Anglijos parlamento narys Tomas Kukas su savo žmona. Abu šie Anglijos svečiai yra savo krašte plačiai žinomi veikėjai. Už savo nuopelnus Anglijai Tomas Kukas buvo atitinkamu ordinu pagerbtas per Didžios Britanijos karaliaus Jurgio VI vainikavimo iškilmes. Jam buvo suteiktas Siro, o jo žmonai Lady titulas su atitinkamais ordinais.

Šiomis dienomis gerai žinomas Rytų Anglijos laikraštis „The Norfolk Chronicle" įsidėjo jo ilgesnį rašinį apie Baltijos valstybes. Tomas Kukas ten rašo, kad paskutiniais laikais Anglijos visuomenės dėmesys buvo patrauktas įvairių pasaulio kraštų, kaip Ispanijos, Kinijos, Palestinos, Čekoslovakijos, klausimų. Nors dabar, rašo autorius, turime atkreipti dėmesį į tas tris valstybes ir tautas, kurios brangina savo istoriją ir kurios yra pilnos energijos. Tai sakydamas, aš turiu galvoje Latviją, Lietuvą ir Estiją. Kaip mes esame anglai, taip ir tos trys tautos myli taiką, jos taip, kaip ir mes, pavojaus valandą bus pasiruošusios sukaupti visas jėgas savo laisvei ginti. Orinio susisiekimo galimumai ir tų valstybių suartėjimas su mūsų kraštu šiais modernaus susisiekimo galimumų laikais yra beveik akmens sviedinio nuotolyje. „Mes, britai, su tais žmonėmis, kurie gyveno prie Baltijos jūros, turime daug ko bendra: kaip ir mes, jie yra patenkinti savo žeme, taip kaip ir mums, jų šūkis yra darbas ir pažanga, ir taip kaip ir mes, jie nori gyventi ir leisti gyventi".

Visose Baltijos valstybių gyvenimo srityse matyti noras būti gerais bičiuliais su Britanija. Šios tautos nėra pamiršusios Britanijos dalyvavimo jų nepriklausomybės karuose. Net vaikai mokyklose yra mokomi anglų kalbos, kad geriau galėtų vystytis santykiai tarp jų kraštų ir Britanijos. Baltijos valstybės savo džiaugsmą išreiškia muzika: jų dainos yra geriausios visame pasaulyje. Vienoje šios vasaros dainų šventėje buvo milžiniškas 18.000 dainininkų choras, kuris buvo sudarytas iš šimtų provincijos ir kaimų chorų. Baltijos jūros ramios bangos birželio mėnesio rytą lyg ir simbolizuoja taikos ir ramų gyvenimą. Mano priėmėjai pasakojo, kad tos vietos būtų idealaus poilsio anglams. Aš tam pritariu ir tikinu savo bičiulius, kad tolis nėra jau toks didelis, nei išrodo. Bendri karo ar brolių kapai rodo, kiek tos tautos yra brangiai užmokėjusios už savo nepriklausomybes. Lygiai kaip mes, ir jie turi savo Nežinomąjį Kareivį, kurį gerbia. Niekados aš nesu dalyvavęs įspūdingesnėse iškilmėse, kaip tą vakarą, kada man teko garbė padėti vainiką ant kapo Kaune saulei leidžiantis.

Savo simpatijų atsiliepimą apie Baltijos valstybes Tomas Kukas baigia raginimu vykti į tas tris valstybes susipažinti su jų gyvenimu, kur galima daug ko naujo pamatyti. Kas kartą tas valstybes ir jose gyvenančias tautas bus pamatęs, tas, kaip ir pats autorius, panorės tikrai čia dar kartą grįžti į tuos kraštus, kurie nors ir toli yra nuo Anglijos, tačiau labai artimo anglams savo kitomis reikšmėmis.

Iš „L. A.".

Ką veikia Lietuvos rašytojai

Šie metai nėra tokie gausūs grožinės literatūros kūriniais ir pirmas pusmetis nedaug ką davė (kalbama apie Lietuvos valstybę). Nedaug kitokia bus ir metų pabaiga.

Dabar aiškėja atostogų darbas. Šiemet duos poetas: A. Miškinis savo poemas, P. Cvirka — noveles, L. Dovydėnas — noveles, poetas Br. Braždžionis — eilėraščius ir vaikams, Ig. Šeinius — noveles, Vyt. Tamulaitis — apysakas. „Lietuvos Aido" red. Jonas Graičiūnas baigia ruošti spaudai savo lyrikos ketvirtąjį rinkinį (Leis „Spaudos Fondas"). Jaunas dramaturgas Antanas Jasiūnas rašo dramą „Dievų ieškotojai". Mūsų jūrų keliauninkas „Vakarų" bendradarbis žurn. Stasys Vainoras paruošė spaudai savo „Keliones jūrėmis", dvejose knygose. Abi knygas gausiai iliustruotas, išleis „Sakalas". Kazys Boruta rašo naują romaną. Juozas Grušas rašo romaną iš inteligentų gyvenimo. Antanas Vaičiulaitis ruošia spaudai savo noveles ir apysakas. Poetas Mykolas Linkevičius (Šiauliuose) baigė rašyti romaną iš darbininkų gyvenimo ir ruošia spaudai lyrikos rinkinį. Poetas Alfonsas Keliuotis paruošė spaudai savo pirmąjį eilėraščių rinkinį vardu „Nerūpestingas Berniokas". Rašyt. Karolė Pažėraitė (Varšuvoje) baigia rašyti apysaką iš jaunimo gyvenimo. Poetė Br. Buivydaitė-Mičiulienė-Tyrų Duktė (Tauragėje) parašė pjesę vaikų teatrui ir ruošia spaudai eilėraščių rinkinį. Poetas Liudas Gira atidavė „Sakalui" išleisti savo lyrikos rinktinį tomą. Marija Ivanauskaitė-Lastauskienė baigė ruošti spaudai savo raštus keliuose tomuose. Rašytoja Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė tvarko spaudai savo atsiminimus iš prieškarinių ir vėlesnių laikų. P. Orintaitė rašo romaną iš mokytojų gyvenimo. Poetas Faustas Kirša (Zarasuose) atidavė spaudai savo poemos „Pelenų" antrąją dalį ir rašo romaną. Dr. Vydūnas (Tilžėje) neseniai išleido du scenos veikalus: pasaką trijų veiksmų vaidinį „Pasiilgimą" ir dramą „Paslėptą Auksą". Be to, verčia iš sanskrito kalbos veikalą „Bhagavad Gita", palygindamas vokiškąjį ir anglų kalbos vertimus. Poetas Mykolas Vaitkus baigė rašyti romaną iš rusų mokyklos laikų ir tvarko spaudai išverstą romėnų satyras. Poetas Kazys Keciozis-Zupka atidavė spaudai lyrinę pasaką „Paukščių dvaro soduose". Poetas prof. dr. Vincas Mykolaitis-Putinas rašo „Lietuvių literatūros istorijos" antrąjį tomą. Prof. Vincas Mickevičius-Krėvė rašo istorinę dramą ir apysaką. Danas Pumputis tvarko spaudai vaikams eilėraščius „Lapės vestuvės" ir baigia rašyti romaną „Žiedai krinta". Juozas Petrulis parašė septynių paveikslų dramą „Čičinskas" ir baigia rašyti keturių veiksmų muzikalinę dramą „Lelijų Šokis". Poetas Benas Rutkauskas-Rutkūnas ruošia spaudai lyrikos rinkinį ir iš vokiečių kalbos verčia: Droite fon Huelhofo romaną „Žydų medis" ir Fr. Kellerio romaną „Romeo ir Julija kaime". Poetas Vytautas Sirijos Gira parašė eiliuotą poemą vaikams „Kaminkrėtys". Poetas Kazys Inčiūra paruošė spaudai keturiąjį lyrikos rinkinį „Baltieji raiteliai". Leidžia šv. Kazimiero d-ja. Jonas Marcinkevičius baigia rašyti istorinį romaną „Kražių Skerdynės". Stasys Būdavas parašė romaną iš jaunimo gyvenimo, vardu „Sala".

„V."

Įtartinas Vokietijos kalendorius

Dar prieš Čekoslovakijos padalinimą spaudoje buvo pasirodžiusi žinutė, kad vienoj Pragos vokiečių organizacijoj rastas savos rūšies politinis kalendorius, kuriame buvę tiksliai pažymėta paskiros vokiečių ekspansijos fazės. Po Sudetų turėjo būti užimtas Dancigas vėliau kai kurie Belgijos plotai, Pamarės koridorius, kolonijos ir tt.

Būdinga yra, kad paskutiniu metu ir lenkų spaudoj ir tai net ne opozicinėj vis dažniau pasigirsta balsų, kurie labai rimtai įvertina įvairias galimybes iš vokiečių pusės. „Wiek Nowy" rašo: „Būtų klaida pasiduoti vyliui, kad vokiečiai niekados neturės jokių teritorinių pretensijų Lenkijoje. Vienintelis argumentas, pavartotas prieš galimus vokiečių pasikėsinimus pagal minėto laikraščio žodžius toks: „Neturime ko kam nors atiduoti ir negalime leisti tokio pobūdžio kombinacijų".

Prisimena man garsaus žurnalisto Henri dar 1934 m. išleista knyga apie Vokietijos imperialistinius planus, sukėlusi Vokietijos spaudoj ir visuomenėj negirdėtą pasipiktinimą. Tada buvo spėliojimų, kad Henri bus įkišęs nosį į Vokietijos štabų kanceliarijų slaptas spintas ir išuostęs slaptus planus. Tada ne labai tai knygai tikėta. Tačiau Henrio „pranašystės" pildosi. Jis tvirtino, kad apie 1938 metus kris Austrija. Vėliau gana tiksliai nusakė Čekoslovakijos padalinimą. Po Čekoslovakijos turėjusi eiti eilė Lietuvai, Dancigui, kolonijoms ir t.t. Naujame Hitlerio kalendoriuje įvestos pataisos: išbraukta konfliktas su Lietuva. Tačiau visos kitos Henri „pranašysės" išsipildė ir pildosi.

Vokietijai ir nepatogu ir nepageidaujama liesti Pabaltės valstybes. Prieš kurį laiką sukelti spaudos politikų užkulisėse įvairūs neraminantieji gandai, šiandien pasirodo visai nepagrįsti. Vokiečių imperialistinė ir ekonominė ekspansija nukreipta kur kitur, būtent į rytpiečius per Dunojų, gal būt, ne tradiciniu Berlyno—Bagdado keliu, bet vis dėlto ton pusėn. Tos ekspansijos tikslas pateikti Vokietijai maisto ir pramonės žaliavos. Visų pirma galvojama apie Rumunijos žibalą ir Jugoslavijos javų ir maisto produktų išteklius.

Dėl tos ekspansijos krypties, užtikrinančios Vokietijai didelius politinius ir ekonominius laimėjimus, šiandien jau daug neabejojama. Pagaliau, tai tik prieškarinės ir karo metų Vokietijos „Mitteleuropos" tradicijų atgimimas.

Antra vokiečių ekspansijos kryptis — kolonijos. Pradžioj Hitleris „Mein Kampf'e" nerėmė kolonialinės politikos. Rodėsi, kad jis išliks ištikimas senovinei Bismarko politikai. Išėjo antraip. Šiandie jau rimtai skaitomasi su Vokietijos kolonijų reikalavimu.

Grąžinti Vokietijai kolonijas labiausiai prisibijo Anglija. Mat, vokiečiai panaudotų kolonijas, kaipo strateginius punktus, iš kurių galėtų nutraukti ryšius Anglų metropolijos su jos kolonijomis ir, kas dar blogiau — grėstų anglų strateginei sistemai.

Tačiau Anglija šiandien nėra pakankamai stipri, kad galėtų pasipriešinti Vokietijos grasinimams. Čekoslovakijos konfliktas aiškiai įrodė, kad Anglija negali pradėti karo, o su jos opinija nelabai skaitomasi. Čemberleno politika ieško taikos, taikos, neatsižvelgdama į jos aukas. Mat, Anglija nėra pakankamai apsiginklavusi.

Daugelio tvirtinimu, dabartinėje padėtyje Anglija netgi kolonijų klausime nebus nesukalbama. Kyla tik abejonė, ar Anglija grąžins Vokietijai dalį kolonijų, turimų savo žinioje. Gal būt, ji dės pastangas, kad sąskaitas mokėtų Prancūzija, atiduodama Vokietijai ar tai Tunisą, ar Indo kinus. Mamoma, kad tuo pasinaudos ne tik Vokietija, bet ir Italija. O Vokietija tikisi tuo būdu atšaldyti gerus anglų prancūzų santykius ir tuo pasinauduoti.

V. Siugžda.

• KORESPONDENCIJOS •

Švenčionėliai, *Mokyklų veikimas.* 1924 metais lietuvių „Ryto" mokyklą uždarius, iki šiol veikia lenkų 7 skyrių pradžios mokykla, kurioje lietuviškai nemokinama. Nelietuviškai dėstoma ir tikyba. Šią mokyklą lanko ne vien Švenčionėlių, bet ir apylinkės kaimų vaikai, pav: Gramackų, Veikūnų, Vejinės, Pilypų, Juodiškėlio, Sutrės, Prūdų, Kvėdariškės, Gaurio ir kt. Šiemet švietimo valdžiai uždarius „Ryto" mokyklą Miežionėliuose, dar prisidėjo ir šio kaimo vaikai. Iš viso dabar šią mokyklą lanko apie 800 vaikų, jų tarpe daugiau kaip 100 lietuvių vaikų.

Šios mokyklos vedėju yra iš Galicijos kilęs A. Bžezinskis. Jis lietuviškai nė nesupranta. Taip pat ne šio krašto kilimo yra šie mokytojai: J. Rudzinska — Ostrouchova, G. Ivanska, St. Klasuvna— Jarocka, Z. Laddy ir P. Horovičiūtė, nuo Kauno kilusios J. Grecka ir Kalvarijos — Dziemenaitė. Šio krašto tik prefektas kun. J. Naumavičius, M. Račkevičiūtė ir J. Narkevičius. Iš šio viso mokytojų personalo lietuviškai moka tik Grecka, Dzemenaitė, kaunietės ir prefektas.

Girdėti, kad dabar, nesant Miežionėliuose lietuviškos mokyklos, lietuvių vaikų tėvai ketina daryti žygius, kad Švenčionėlių mokykloje būtų įvestos ir lietuvių kalbos pamokos.

Be to, Švenčionėlių apylinkėje dar yra mokyklos Juodiškėje, Dotinėnuose ir Grybuose. Juodiškės mokyklą lanko Jankaučiznos (Pilypų), Augustavo, Liubakavo, Pliauškių ir Bielukų. Dotinėnų mokyklon: Papinigių, Sudatos, Kirdeikiškių, Burbų ir Senadvario. Grybų mokyklon: Melagėnų, Pirktinių I ir II, Pliauškių, Memeliškės, Kirdeikų, Bagneiškės I ir II, Jaunadvario, Jenaupalio, Beržinės ir kt. vietų vaikai.

Juodiškių mokykloje mokytojauna T. Palkovska. Čia vaikų yra per 50, daugumas lietuviai. Mokslas dėstomas vien lenkų kalba. Tikyba taip pat lenkiškai.

Grybuose mokykla figuruoja su dėstomąja lietuvių kalba. Mokina J. Miciūtė-Ščerbinskienė. Šioje mokykloje lietuvių vaikams tik tikyba dėstoma lietuviškai. Lietuvių kalbos jau antri metai nebemokinama. Vaikų yra per 60, jų tarpe 6 vaikai yra lenkai.

Dotinėnų mokykla irgi laikoma su dėstomąja lietuvių kalba. Mokytojauna Skrebutavičius. Čia lietuvių kalbos pamokos yra — savaitėje du kartu. Tikyba čia dėstoma pusiau lietuviškai, pusiau lenkiškai. Dėsto kun. Bazevičius. Šioje mokykloje vaikų yra per 40.

Vikis.

Puvočiai, Marcinkonių vals. *Dėl lietuvių kalbos mokinimo.* Šiame kaime veikiančią pradžios mokyklą be Puvočių lanko dar Dubinyko ir Kašėtų kaimų vaikai. Jau kelinti metai mokytojauna mok. A. Zlotkovskis. Mokykloj programoj yra ir lietuvių kalba, bet jau šiemet III-čias ir IV-tas skyriai lietuvių kalbos ir tikybos pamokų nėra mokomi visai. Argi mok. A. Z. lietuviškas pamokas būtų panaikinęs savo nuožiūra? Tėvai turėtų tuo susirūpinti ir Inspektorate pareikalauti, kad jų vaikučiai kalbos dalykų ir tikybos būtų mokomi ir lietuviškai, juo labiau, kad mok. A. Z. tą galėtų — jis lietuviškai kalbėti šiek-tiek moka.

— Kaip kitais metais, taip ir šiemet Vėlinių išvakarėse vyresnieji ir jaunimas susirinkę kapinėse įžiebė ant savo artimųjų kapų žvakeles, bendrai pasimeldė už jų vėles ir, sugiedoję „Viešpaties Angelas", rimtai skirstėsi į namus.

Pevū.

Dūkštas, Švenčionių apskr. *Gražiai pagerbti mirusieji.* Šiemet Vėlinių dieną Dūkšto parapija gražiai pagerbė mirusiuosius. Tą dieną vietos klebonas kun. Vaičiūnas atlaikė gedulines pamaldas ir surengė į kapines gedulinę eiseną. Kapinėse jis pasakė griaudų pritaikintą pamokslą. Po to procesija vėl grįžo į bažnyčią, giedodama šv. giesmes.

Tenka pridurti, kad klebono kun. J. Vaičiūno rūpesčiu jau yra atremontuota vietos bažnyčia. Dabar remontuojami vargonai. Aukų rinkimo reikalu kun. J. V. važinėja po kaimus. Ta proga jis su žmonėmis pagieda lietuviškų bažnytinių giesmių. Po to kai kur jaunimas pažaidžia ratelių ir padainuoja lietuviškų dainų.

Tautvydas ir Jonas.

Rudnia, Gardino. *Kun. Raupelis „taiso" pavardes.* Lapkričio 2 d. Rudnios gyventojas Jonas Jurgelevičius buvo nuėjęs pas vietos kleboną kun. Raupelį patikrinti metrikų knygoje savo vaiko metų. Kun. R., suradęs jo vaiko metrikus, pasakė, esą, jie yra užrašyti neteisingai. Juose parašyta yra, kad vaiko motina yra kilusi „z Awiżinisów". Kun. R. nuomone, turėtų būti ne „z Awiżinisów", bet „z Owsianych". Pasak jo, tų niekų esą prirašę metrikų knygose a. a. kun. Paplauskas ir kun. Micevičius. Kai J. Jurgelevičius pasakė, kad, jo nuomone, tokios pavardės keisti negalima, kun R. jį pavadino kvailiu. Be to, pareiškė, kad J. Jurgelevičius turįs parašyti arkivyskupui prašymą, kad jo žmonos pavardę iš „Avižinytės" pakeistų ir „Ovsianką", nes kitaip jis metrikų neišduosiąs.

A—s.

Bernotai, Švenčionių apskr *Suėmė.* Spalių 29 d. naktį pas vietos ūkininką Pr. Ulazą buvo krata. Ją darė Melagėnų policininkai Patkavinskis, Dobišas ir Pitakas. Krata truko tris valandas. Paėmė knygą „Lietuviški eilėraščiai", kelis egz. senų „Ūkininko Patarėjų", eilėraščių rankraščius ir kt. Visa sukrovę, Praną Ulazą suėmė ir nuvežė į Švenčionis, o iš ten į Vilnių. Kadangi tie paimti dalykai yra visai nekalti, tai tikros suėmimo priežastys yra nežinomos.

Brolis.

Marcinkonys, Gardino apskr. *Vakaras.* Spalių mėn. 28 d. čia buvo dideli Simono-Judo atlaidai. Ta proga Marcinkonių jaunimas bažnytinio komiteto vardu buvo surengęs lietuvišką vakarą. Kad ir sunkiai, bet leidimas Storastijoj vistik buvo gautas. Vaidinta 3-jų veik. drama „Baltakė". Vaidintojai beveik visi savo roles atliko gerai, nes buvo tinkamai p. T. Sukacko paruošti, gerai išmokinti. Publikos buvo daug, pilna, liaudies namų salė, nes dabar lietuviškas vaidinimas tai didelė retenybė. Gaila tik, kad paskutinėse publikos eilėse kai kurie žiūrovai garsiai klegėjo, tuo ir kitiems kliudydami klausyti.

Po vaidinimo vietos choras scenoje padainavo keletą gražių liaudies dainų. Vakaras užbaigtas tautiškais žaismais ir šokiais. Gautas pelnas skiriamas Marcinkonių parapijiečių reikalams statomam prie bažnyčios namui.

Pevū.

KRONIKA

Baigiamas spausdinti „Ūkininkų Kalendorius"

Teko sužinoti, kad 1939 metams „Ūkininkų Kalendorius" jau baigiamas spausdinti ir gruodžio pirmomis dienomis išeis iš spaudos.

„Ūkininkų Kalendorius" bus didelis, gausiai iliustruotas, su daugeliu įdomių straipsnių, pasiskaitymų, eilėraščių ir kiekvienam ūkininkui naudingų žinių. Todėl lietuviai ūkininkai turėtų palaukti savojo lietuviško kalendoriaus, kuris kaštuos tik 50 skatikų.

Romuviečių susirinkimas ne sekmadienį, bet šeštadienį

„Aide" buvo skelbta, kad Vilniaus Lietuvių Inteligentų „Romuvos" Klūbo narių metinis susirinkimas įvyks šį sekmadienį — lapkričio 13 dieną.

Dabar Klūbo Valdyba praneša, kad dėl susidariusių aplinkybių „Romuvos" Klūbo narių metinis susirinkimas įvyks ne sekmadienį, bet šeštadienį—*lapkričio 12 dieną.*

Susirinkimo programa: 1) susirinkimo atidarymas, 2) prezidiumo sudarymas, 3) valdybos pranešimas, 4) diskusijos, 5) naujos valdybos rinkimai, 6) laisvi sumanymai.

Valdyba.

Lietuvių pamaldos Aušros Vartų koplyčioje

Lapkričio 12 d. (šeštadienį) Vilniuje Aušros Vartų koplyčioje prasideda Globėjos Dievo Motinos savaitė, kurios metu bus laikomos iškilmingos pamaldos. Pamaldos truks iki lapkričio 20 dienos.

Kitų metų papročiu, ir šiemet Globėjos Dievo Motinos savaitėje lietuvių pamaldos Aušros Vartų koplyčioje buvo laikomos rytais 6 valandą.

Tikimasi, kad mūsų žmonės ir šiemet šias pamaldas gausiai palaikys.

Vėl uždraudė steigti „Kultūros" skyrius

Vilniaus vaivados atskirais sprendimais apskričių storastų sprendimai, kuriais uždrausta steigti Lietuvių „Kultūros" D-jos skyriai Dargužiuose (Valkininko valsč.), Jakeliuose ir Vasiūnuose (Adutiškio valsč.). Praėjusį mėnesį panašiais sprendimais Vilniaus vaivada yra uždraudęs steigti 11 „Kultūros" skyrių.

Dekanų konferencija

Lapkričio 15 d. Vilniuje prasidės Vilniaus arkivyskupijos dekanų konferencija, kuri svarstys parapijų tvarkymo ir katalikiškųjų organizacijų veikimo reikalus. Konferencijai pirmininkaus pats Vilniaus arkivyskupas metropolitas R. Jalbžikovskis.

KARAS KINIJOJE

Didžiausi karo veiksmai šiuo metu eina tarp Kantono ir Hankau. Į Čangkaišeko vyriausiąją stovyklą Čangčau japonai traukia trimis keliais. Jiems jau bene pasisekė užimti svarbiausias kinų pozicijas, kurios gynė Čangčau ir apsupti dvi jų divizijas. Šioms teksią pasiduoti.

Smarkios kautynės einančios dar ir Kantono apylinkėse. Užsilikusios čia kinų armijos dalys atkakliai ginasi ir bene sėkmingai skinasi kelią į Čangčau į vyriausias Čangkaišeko jėgas.

Užsienio spauda rašo, kad Čangkaišekas buvo pasimatęs su Anglijos pasiuntiniu. Ji spėjanti, kad Anglija ieškanti progos sutaikyti kinus su japonais.

KARAS ISPANIJOJE

Kautynės prie Ebro upės sumažėjo. Dešiniajame tos upės pakrašty užsiliko nežymios vyriausybininkų jėgos, kurios tačiau atkakliai dar ginasi. Nacionalistai atėmė iš vyriausybininkų du tiltus per Ebro upę ir jais patys persikėlė į kairįjį Ebro krantą. Vyriausybininkai savo rankose turi dar vieną tiltą.

Šiuo metu eina kautynės ir prie Segre upės. Vyriausybininkai čia puola ir stengiasi prasimušti į vakarus. Nacionalistai iki šiol visus jų puolimus atlaikė. Kuo jie pasibaigs, tuo tarpu nieko tikra nėra žinoma.

Vokiečiai žydams nedovanos

Kaip žinia, vienos valstybės pilietis, žydas Grinšpanas prieš kelias dienas mirtinai sužeidė Vokietijos ambasados Paryžiuje sekretorių Ratą. Suimtasis Grinšpanas pareiškė, kad tuo būdu norėjo atkeršyti už žydų persekiojimus Vokietije. Šio mėn. 9 dieną ambasados sekretorius Ratas Paryžiaus ligoninėje mirė.

Visa vokiečių spauda plačiai ir piktai rašo apie žydus, kurie metė pirštinę vokiečių tautai. Griežčiausiai tuo klausimu pasisakė vyriausias hitlerininkų organas „Voelkischer Beobachter", kuris teigia, kad žydai niekuo nesiskiria nuo prasikaltėlio Grinšpano, ir todėl, rašo laikraštis, tegul ir nieks neturės pretensijų prie vokiečių, kurie gyvenančius Vokietijoje žydus traktuos, kaipo prasikaltėlius. Paleisti Paryžiuje šūviai bus atkeršyti. Tegul apie tai žydai žino.

Papildomai praneša, kad Berlyno policija pas daugelį žydų padariusi kratas ir atėmusi kelis tūkstačius revolverų.

×

Paskutinės žinios praneša, kad beveik visoje Vokietijoje prasidėjo prieš žydus nukreiptas judėjimas. Tarp kitko daugelyje miestų buvo sudegintos žydų sinagogos.

Be to, išleista keletas naujų įstatymų prieš žydus.

Ar Vokietija grįš į Tautų Sąjungą?

Atrodo, kad toksai klausimas šiuo metu yra visiškai neaktualus, nes nieks apie Tautų Sąjungą nekalba. Tačiau paskutinėmis dienomis Vokietijos grįžimo klausimą pradėjo svarstyti kai kurie Paryžiaus dienraščiai. Kaip žinia, Vokiečiai vis griežčiau reikalauja kolonijų, kurias tikisi anksčiau ar vėliau gauti. Koks bus šiuo klausimu anglų nusistatymas tuo tarpu dar nežinia, nors spaudoje buvo paskleidusių gandų, kad anglai esą sutikę atiduoti Vokietijai dalį kolonijų. Bet pageidauja, kad šis klausimas būtų apsvarstytas Tautų Sąjungoje. Kadangi Tautų Sąjunga manoma pertvarkyti, tai, „prancūzų spaudos žiniomis, Anglijos premjeras Čemberlenas esą norįs pasiūlyti Vokietijai, kad ji grįžtų į Tautų Sąjungą.

Mirė Turkijos prezidentas

Šio mėn. 10 dieną po ilgos ir sunkios ligos mirė ilgametis Turkijos prezidentas Ataturkas. Kitą dieną (XI—11 d.) Turkijos parlamente turėjo būti išrinktas naujas valstybės prezidentas.

Apie šį neparastą turkų tautos vadą ir Turkijos reformatorių kitame „Aido" numeryje parašysime plačiau.

Vilniaus centralinėje pašto įstaigoje teko sužinoti, kad daug mūsų prenumeratorių, siųsdami gautomis perlaidomis (przekazy rozrachunkowe) „Aido" redakcijai ir administracijai pinigus, antroje perlaidų lapelių pusėje prirašo tokių dalykų, kurie su laikraščio prenumeratos siuntimu nieko bendra neturi, ir todėl tos perlaidos net iš Vilniaus būna sugrąžinamos jų siuntėjams. Kad daugiau tokios klaidos nebepasikartotų, dar kartą pranešame, kad antroje perlaidų lapelių pusėje galima rašyti vien apie prenumeratos siuntimą su pažymėjimais, už kurį laiką siunčiami pinigai. Pagaliau, seniems prenumeratoriams visai nereikėtų daryti tokių paaiškinimų, nes administracija ir be to sužinos, iki kurio laiko už tuos pinigus galima bus siuntinėti laikraštis.

Šia proga prašome savo prenumeratorių ir platintojų, kurie už „Aidą" dar yra skolingi, šio reikalo nevilkinti ir prenumeratą už laikraštį atsiųsti kuo greičiau, nes vėliau, metų gale, pašte ir administracijoje būna didesnė „kamšatis", ir tuomet gali pasitaikyti visokių klaidų.

Kurie savo skolos neatsiųs arba nepraneš, kada galės atsiųsti, tiems „Aido" siuntinėjimą priversti būsime sulaikyti.

Redakcijos atsakymai

Ant. Stasiūnui. Tuo klausimu kreipkitės į Lietuvos pasiuntinybę Varšuvoje – Warszawa, ul. Koszykowa 14. Poselstwo Litewskie.

Vikiui. Apie mokyklas vieną dedame, kita liks, nes ji yra panaši. Apie ražančiaus pamaldas galima bus paminėti kitą kartą.

Pevu. Dedame. Prašome ir toliau bendradarbiauti.

„Masonui". Apie rinkimus nedėsime. Jeigu įdėtumėm, tai negautumėt skaityti. Kitą korespondenciją įdėjome pakeitę slapyvardę, nes tokio pobūdžio korespondencijai tokia slapyvardė netinka.

M. Šarui. Anksčiau įdėti negalėjome dėl vietos stokos.

Buvusiai. Apie tą akademiją jau buvo rašyta. Prašome pranešti kitokių žinių.

Bernadutei. Atitaisymo nedėsime, nes jame atitaisoma tik smulkmenos. Pagaliau ir jūsų atitaisyme pažymima, kad jūsų kaime yra vienas „drumzlė", kuris varąs visam kaimui nepalankią „politiką". Tad kas belieka atitaisyti?

Svečiui. Korespondenciją gavome, bet apie tą patį dalyką kito buvo parašyta anksčiau.

Nekaltajam. Įdėdami vieną korespondenciją, manėme tuo pačiu būsime pranešę ir apie antros gavimą, nes buvo atsiųstos viename rankraštyje. Paprastai pasinaudojame tomis, kurios galima spausdinti. Bet vis dėlto mums svarbu gauti visokios. Tad prašome rašinėti apie viską.

Įvairu-įdomu

Kaip dideli žmonės kovojo su miegu

Normaliai imant, žmogus pramiega daugiau nei trečdalį savo gyvenimo. Pramiegotas laikas būna, aišku, neišnaudotas. Didiesiems žmonėms miegas yra didžiausia kliūtis jų darbui. Todėl jie stengiasi kuo mažiausiai miegoti, stačiai kovoja su miegu. Prūsijos karalius Fridrikas Didysis bandė visiškai atprasti nuo miego, tačiau jis ilgiau neištverdavo be miego, kaip dvi paras. Bet, apskritai imant, jis stengėsi kuo mažiausiai miegoti. Tai jis pasiekdavo nuolatiniu savo darbo keitimu. Rytą atsikėlęs jis paskaitydavo knygą, vėliau pajodinėdavo, pasimankštydavo, po to vėl sėdosi prie knygos. Tuo būdu jam „miego porciją" sumažinti ligi keturių valandų per parą.

Griežtą kovą miegui buvo paskelbęs ir vokiečių meno istorikas Winkelmanas. Jis miegojo per parą tik dvi tris valandas, kurias išmiegadavo savo kėdėje. Pusnakčiu jis užgesindavo šviesą ir ketvirtą valandą ryto vėl ją įžiebdavo. Norėdamas atsikratyti miego, jis kojas laikė įmerkęs į šaltą vandens kubilą. Vasarą jis miegodamas ant medinio suolo, prisirišęs prie kojų trinkelę, kuri krisdama tuoj jį pažindavo.

Žymus fiziologas Heyne šioje srityje nuo kitų neatsiliko. Ilgainiui jis įpratė 48 valandas išbūti visiškai be miego. Napoleonas miego atžvilgiu buvo labai didelis užsispyrėlis. Pačiomis sunkiausiomis ir neramiausiomis dienomis jis temiegodavo tik po keturias valandas per parą. Net jo palydovai buvo tuo susirūpinę. Miegas turėjo pasiduoti Napoleono valiai, kaip ir visas pasaulis. Napoleonas dažnai porą minučių pasnausdavo ant arklio balne ir to jam užtekdavo. Dažnai jam pakakdavo penkių minučių miego po pietų.

Ir didysis išradėjas Edisonas priklauso prie šykštaus miego garbintojų būrio. Jis visada sakė, kad suaugusiam per dieną pakanka miegoti penkias valandas. Jis pats gi dažnai be miego išbūdavo po dvi ir tris paras.

Tačiau medicina yra nustačiusi, kad suaugusiam per parą reikia miegoti po septynias ar aštuonias valandas, o augantiems žymiai ilgiau.

Nauja priemonė skęstančio laivo keleiviams gelbėti

Anglų inžinierius Massonas išrado naują priemonę gelbėti skęstančio laivo keleiviams. Ta priemonė, tai didžiulis rutulys, į kurį galį tilpti apie 40 žmonių. Nelaimės metu toks rutulys su žmonėmis gali būti nuleistas į jūrą ir plūduriuoti gana ilgą laiką, net keletą dienų. Jis taip įrengtas, kad negali jo bangos nei apversti, nei sudaužyti. Kad žmonės turėtų kuo alsuoti, jame yra įrengti indai su deguonimi. Rutulys yra aprūpintas mažu radijo siųstuvu, kad keleiviai galėtų prisišaukti pagalbos.

Japonai surado „aukso kalnus" Kinijoje

Vieno laikraščio pranešimu, japonų kariuomenės dalys, vydamosios vieną kinų dalinį Vangitango kalnuose, apie 20 kilometrų į pietų vakarus nuo Jangsino, aptiko keistų uolos skeveldrų, atskeltų kinų sviedinio. Vienas japonų geologijos ekspertas nustatė, kad tose uolos skeveldrose esama daug aukso. Taigi, kinų patrankos sviedinys padėjo atrasti aukso.

Silke paplovė žmogų

Švarco miestelyje neseniai buvo palaidotas prekybininkas Bergeris, kurį du kaimynai papiovė, bet ne peiliu, o silke. Bergeris mėgo skleisti paskalas ir šiaip buvo įkyrėjęs gyventojams. Du kaimynai nebepakęsdami senio prasimanymų, ryžosi jį už tai truputį „pamokyti". Vieną vėlų vakarą jie įsibrovė į senio butą, ji suėmė, paguldė ir pareiškė, jog beliko jam gyventi tik viena minutė. Bergeris paklausė kas manoma su juo daryti. Įsibrovėliai paaiškino, jog jis už visus savo nedorus darbus turi būti papiautas. Tokios širdperus naujienos nugąsdintas, senis išblyško. Manyti, kad įsibrovėliai juokauja, nebuvo ko, nes jie vartė rankose peilį ir buvo rūstūs, lyg tikri budeliai. Senis, nebepakęsdamas peilio žvilgėjimo, užsimerkė ir tuo laiku pajuto pakaklėje šaltus ašmenis. Bet įsibrovėliai brūkštelėjo seniui per kaklą ne peiliu, o silke, kurią buvo tyčia šiam reikalui atsinešę. Manydami, kad to užtenka, jie senį paleido ir pradėjo juoktis. Tačiau greitai jų juokas virto siaubu, nes paleistas senis net nesujudėjo. Papurtę Bergerį už peties, jie pastebėjo, jog jis miręs. Paskubomis iškviestas gydytojas konstatavo, kad senis mirė nuo širdies priepuolio.

Pykčio nuodai

Pasirodo, kad baisiausius, net mirtinus nuodus mes nešiojame savyje. Tie nuodai — tai mūsų pyktis. Bloga nuotaika taip žalingai veikia mūsų sveikatą, kaip drignė arba aršenikas. Pavyzdžiui, buvo ištirta žmogaus prakaitas, jam stipriai susijaudinus, kitaip sakant, stipriai pykstant, ir rasta jame daug stipriai veikiančių nuodų. Pykčis gali sukelti galvos skaudėjimą, apetito stoką, virškinimo negalavimus ir apalpimą. Kartą supykusi motina davė krūtį kūdikiui, kuris, kai tik pradėjo žįsti, buvo sutrauktas mėšlungio ir greitai mirė.

Povandeniniai laivai prekybai

Modernių povandeninių laivų išradėjas amerikietis Simonas Lake, 72 metų amžiaus, galvoja apie panaudojimą povandeninių laivų jūrų prekybai, visai nebenaudojant paprastų prekinių laivų. Anot Lakė, dešimt ar dvylika žmonių gali lengvai aptarnauti pavandeninį laivą, tai reiškia, kad aptarnautojų reikia čia žymiai mažiau, negu tokio pat didumo paprastam laivui. Jo nuomone, galima būtų nustatyti nuolatinį povandeninių laivų susisiekimą tarp Amerikos ir Europos ir net su Tolimaisiais Rytais. Lakė su savo planais eina dar toliau. Jis siūlo siųsti pavandeninius laivus ne per Suezo Kanalą, plaukiant į Tolimuosius Rytus, bet pro šiaurės ašigalį, po ledais.

Gauni laikraštį, tai paskubėk sumokėti prenumeratą.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.